

ERİK AĞACI ÖYKÜ

Edebiyat Kültür ve Sanat Dergisi KASIM-ARALIK 2020 YIL: 1 SAYI:6

Toprak mı? Ahiret için biçilmiş ebedi yatak.
Karaya ayak basar basmaz denizi özleyenlerdendi.

Kübra Erbayrakçı
Gagavuzya Sineması

Davut **Güner**
Halil **Maraş**
Bırsel Alver **Yazıcı**
Gözde **Öz**
İrem **Polat**
Merve **Sagpazar**
Eda **Vanlıoğlu**
Sinan **Aras**
Metin **Alınışık**
Azad **Karadereli**

ERİK AĞACI

2 Aylık Sanat-Edebiyat
E-Dergisi

Yıl: 1 Sayı: 6

Kasim-Aralık Sayısı
2020

**SAHİBİ VE GENEL
YAYIN YÖNETMENİ**

Serpil Tuncer

YAYIN KURULU

Serpil Tuncer

Fatma Türkdoğan

Hatice Eğilmez

GRAFİK TASARIM

Cem Toprak

WEB TASARIM

Ömer Can Talu

İLETİŞİM

meltemfas@hotmail.com

dergi.erikagacioyku.com

Yazıların hukuki
sorumluluğu yazana
aittir. Dergideki yazılar
yayınlansın veya
yayınlanmasın veril-
mez. Dergideki yazılar
kaynak gösterilerek
alıntı yapılabilir.

ISSN 2458-9063

İÇİNDEKİLER

BÖYLE YAPAYALNIZ Davut Güner	3
DEĞİLDİ Halil Maraş	4
AĞIT Birsel Alver Yazıcı	5
EŞİK Gözde Öz	6
KALEMİNE RUH ÜFLEYEN KADIN İrem Polat	10
DÜŞLE GERÇEK ARASINDA BİR İRONİ Merve Sagpazar	12
GAGAVUZYA SİNEMASI Kübra Erbayrakçı	17
KENDİN İLE Eda Vanlıoğlu	23
MUTLULUK UNUTULMUYOR Sinan Aras	27
FOTOĞRAF Metin Alınacı	30
BURSA'NIN SESİ Azad Karadereli	35

Davut Güner

Böyle Yapayalnız

Ben
Kim bilir, kime sesleniyorum
Çayırlarda yorgun atlara sesleniyorum
Daha bir süre böyle; böyle yapayalnız

Bir mezarlığın önüne geldik
Burası yepyeni bir tarih, yepyeni bir hayat
Birinin adı geçiyor, bazı insanlar beyaz kefenler
Sanki kış böcekleri gibi böyle; böyle yapayalnız

Atlar, saçaklar, eski yapraklar; şiddetli kışlar
Karşı koyamadığımız dağlar, kayalar gibi böyle; böyle
yapayalnız.

Halil Maraş

Değildi

Siyah saçlarında kapıldım rüzgâra
An devrildi önümde düştü zindana
Bozuldu gülistanım döndü hüsrana
Dediğim o yıllardan önce değildi

Uzadı şafak, hemen koştum güneşe
Beni odun yaptı da attı ateşe
Ben Cemal dedikçe o dedi ki Ayşe
Duyduğum o yıllardan önce değildi

Uzandım al sedire aklımda huzur
Bir el tuttu elimden sandım ki Hızır
Bu iyi niyet bende en kötü kusur
Düştüğüm o yıllardan önce değildi

Kapandı kapılar bulamadım kilit
Dediler ki arama geçmiştir vakit
Ben peşindir demeden ödendi
nakit
Gittiğim o yıllardan önce değildi

Düşündükçe açıldı sırçalı perde
Güldükçe gözleri yâr düşerdim
derde
Ben bir yangın oldum sen kaybol-
dun selde
Gördüğüm o yıllardan önce değildi

Mızrak kınından uçsa varsa
semaya
Dolansa hilalde de düşse belaya
Merhem istemeden geldin mi
devaya

Bildiğim o yıllardan önce değildi

Devrine küskün yaşar kırgındır dili
Alim değil evliya, belki bir deli
Hak yazarken kırdılar o güzel eli
Küstüğüm o yıllardan önce
değildi

Zamanın hesabıdır ak ile akçe
Akbaba olsam da niyetimdir
serçe

Dikenlerin yurdunda bir avuç
gülce

Diktiğim o yıllardan önce değildi.

Birsel Alver Yazıcı

Ağıt

çiğ yaşa adresini sorduğumda
iki çıban harften biriydim

çünkü Asya'nın da ben gibi kurak bir hali vardı

bir ünlem sıtmasıyla girdim yatağa
şehrin çarşaflarından silkelendi
hummalı yıldızlar
keşke saçlarımı salsaydım da görmeseydim
kirpiklerin ıslandığını
bunca acıyı fısıldamasaydı
saksıdaki ölü kaktüs

oysa kıştan bu yana
ne badireler atlatmıştı güz yangını
sen yine de sesimden biç beni
kefensiz harflerimin tuttuğu ağıt
keşke diyen tüm anneler içindi

Gözde Öz

Eşik

-Bekle önce beni, dinle dediğimde sesim de hayli yükselmişti.

Evin içerisinde bir o yana bir bu yana koşturup duruyordum. Beni dinlemediği zamanlarda çıldırmamak için ayaklarıma yükleniyordum. Burada, benimle baş başa olmayı neden istemiyor anlamıyorum. Anlatacağı ne varsa şimdi söyleyebilir. Şehirlerden bunalmasını anlıyorum hatta ben de ona katılıyorum. Bu nedenle çıkıp bu çiftlik evine geldik. Üstelik buranın benim çocukluğumun geçtiği yer olduğunu da biliyor. Onu buraya getirmiş olmamın ne kadar hoş bir incelik olduğunu ona söylemem mi lazım. Çocukluğum burada geçti diyorum, çocukluğum, gençliğim, temiz ve saf halimin, en çıplak halimin olduğu bu yerde onunla bir gün geçirmek, onu da benim kadar mutlu etmeliydi ama yine huzursuzlanıyor. Asla mutlu olmuyor. O mutsuz oldukça ben de yazamıyorum hatta yazmayı bir tarafa bırakın okuyamıyorum bile.

Tartışmanın son bulmasını arzu ederken, penceren satıcının

sık sık gelen sesi sinirlerimizle oynuyor ve tekrar alevleniyorduk.

-Taze sütlerim var, sıcak sütlerim var.

İşte yine bağılıyor. Kendimi tutamıyorum bu sesi duydukça. Ama konumuz bugün çok farklı. Beni anlamasını sağlayana kadar bu evden uzaklaşmayacağız. "Buraya gel!" diye yine bağırdım. Konsolun önünde duran boş sandalyeye oturdum. Önümde boş parfüm şişeleri, küçük notlar yazılı renkli kağıtlar, anteni kırılmış eski bir radyo, sigaranın sönmesi ile aşınmış bir küllük duruyordu. Öfkem, beni, hepsini yok etmeye teşvik ediyordu ama öfkemi gizlemezsem onu tekrar karşıma çağıramazdım. Gözlerimi kapayıp, sakın olmayı denerken, sesimi alçaltıp tekrar seslendim.

-Lütfen, buraya gel!

Gözlerimi açtığımda kaşları çatık ve olağanca huzursuzluğu ile karşımda duruyordu. Yılların yorgun bir ifade bıraktığı göz kenarlarında, çizgiler yol yol uzanıyordu. Bu yolun tek bir yolcusu yoktu

fakat ben biraz daha bakmaya devam edersem, bir damla yaş, bu yola çıkacak gibiydi. O yüzden bakışlarımı küllüğün yanında duran çakmağa çevirdim. Çakmağı çaktım ve alev alınca durdum. Alev alması için yapmamıştım, sakınlaşmak istiyordum ve uğraş olarak onu görmüştüm. Oysa alevi içimde, bir nöbetin kandilini yakmış gibiydi. Sabaha kadar tuttuğum nöbetin bir diğeri gelmek üzeriydi. Ona zarar vermemek için kendime yemin ettim ve yine kendimden korumak için uyumamam lazımdı. Uyku her duygunun sevişmeye hazır olduğu bir bedendi. Karanlıkta, sesler kesilince, hele bir de üzerinde günün karmaşasının yorgunluğu varsa, soyunup seni yatakta beklerdi. Uykunun koynuna girince, tüm bekâretlerini kaybedersin ve dökülen kan değil, sen olursun. Özün olur. Her duygun ve sakladığın her gizem yatağın içinde seninle birlikte terlemeye başlar. Su kaybettikçe kuraklaşır ve uykunun serinliğinde her şeyini ona sunar. Ne gizem kalır ortada ne bir sır. Bu nedenle içten içe ona zarar vermek istediğim fikrine uykunun ulaşmasına izin veremem. Bu yalnızca benim sırrım.

-Taze sütlerim var, sıcak sütlerim var.

"Beni dinlemeni istiyorum." dedim gözlerine bakarak. "Buraya geldik çünkü bunu sen istedin. Ruhunun huzura ihtiyacı olduğunu iddia edip beni buralara getiren sendin. Bana yaklaşmak istediğini ve buna şehir

ışıklarının engel olduğunu söyledin. İnsan seslerinin migren yaptığını ve ağrısından kıvranmaktan benimle ilgilenemediğini hatta beni sevmek için birkaç sorununun çözülmüş olması gerektiğinden bahsettin. Burada olmamız senin arzundu. Mutlu olman gerekirken bu yüzündeki hüznü beni çivili sopalar ile parçalıyor. Etlerime teker teker saplanıyor ve sana her baktığımda daha derine yol alıyor. Bana anlat neden mutsuzsun?"

Yine sessizlik... İşte çıldırmamak elde değil. Benimle konuşmuyor hatta beni dinlemiyor bile. Onun hüznü yüzünü görmemek için kafamı çevirdiğimde, o da kafasını çeviriyor. Sadece benim ona baktığım anlarda bana bakmaya dayanabiliyor. Sanırım bu da sadece nezaketinden. Beni sevmiyor. Onu kalın kaşlarının birbirine bu denli yaklaşmasından ve dişlerini sıktağı için yanaklarından fışkıran kemiklerinden anlıyorum. Benden nefret ediyor. Öyleyse neden benimle? Gitmesini söyleyeceğim. Gitsin, benimle olmak zorunda değil. Hem ben de rahat ederim, huzur bulurum. Ya da bulamam ama huzuru arayacağımdan bile şüpheliyim. İstedğim tek şey biraz şefkat esasında. Bana biraz güzel bakmış olsaydı onunla kahvaltı bile yapardım. Senelerdir kahvaltı yapmadım. O kadar açım ki, tırnaklarım artık beni doyurmuyor. Açlık her anlamda, her zerremde kendini gösteriyor. Ben böyle biri değildim. Sebebi sensin. Beni bu hale getiren sensin. Kafamı kaldırıp yüzüne

baktım. Gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Sanki bağırmış gibi damarları boynundan gözüküyordu. Oysa konuşanda bağıran da yalnızca bendim. Onun suskunluğundan bıktım.

-Taze sütlerim var, sıcak sütlerim var.

-Lanet olsun, bana bak.

Yüzünü çevirdi. Bu kez ifade-sizdi. Kafasının üzerinde duvarda duran 'Yanan Zürafa' tablosuna takıldı gözlerim. İki kadının bulunduğu bu tabloda yanan bir zürafa vardı. Kadınlardan birinin sırtında iskeletten bir destek vardı. Dönüp sırtıma baktım, ben de yoktu. Ama tabloda beni kendine çeken tek şey zürafanın yanan bedeninden çıkan ateşlerdi. Yine içimin öfke külü alevlenmişti. Artık bu kadına dayanamıyordum. Titremeye başladım, beni delirteceksin demek istiyordum fakat bunu dediğimde gülerek "sen zaten delisin" diyeceğini biliyordum. Anlatması gerekiyordu. Beni sömüren ve hayatımı böyle berbat yaşamama neden olan şeyin ne olduğunu bilmek benim hakkımdı. Ama yine konuşmuyordu. Daha fazla kendimi tutamayacağımı biliyordum. Ona zarar vermek şu an tek arzumdu. Bu emelimi yerini getirmem ise çok az bir zamanımı alacaktı. Zaten her gece onu öldürmenin planlarını yapmıştım. Fakat hatırlamıyorum.

Onu öldürmek istiyorum. Bir kez daha kafamı kaldırıp bakacağım ve bana aynı kızgın ifade ile bakıyorsa onu öldüreceğim.

Önümde duran ağır küllüğü elime aldım. Olağanca gücüm ile vurmaya başladım. Ona vurdukça, benim de canım yanıyordu ama artık bu yük ile yaşamazdım. Sonunda onu öldürdüm. Ellerim kan içinde yere çöktüm. Parçalara ayrılmıştı. Artık yok olmuştu. Özgürdüm. Ayağa kalktım. Öfkemin tamamen yok olmuş olması beni derin bir uykuya çağırıyordu. Ama önce süt içecektim.

Dışarıda saatlerdir bağıran sütçüye seslendim ve gelmesini işaret ettim. İki büyük kova ve bir tencere ile geldi. O gelirken sütü kaynatmak için yakmış olduğu ateşe baktım. Ateş, artık beni öfkelenDIRMİYORDU.

-Ne kadar vereyim sütü? Sıcak mı soğuk mu? Hanımefendi, elleriniz kanıyor.

Yatağın başucunda duran su bardağına süt doldurması için eline verdim. Konuşmak istemiyordum. Şu an huzurumu bu gevezeye armağan etmeyecektim. Para almak için döndüğümde, kafasını kapıdan içeri doğru uzatıp bakan sütçüyü çok geç fark ettim. Ellerimdeki kanın sebebini anlamış ve bir katile ne kadar ürkek bakılırsa, o denli ürkek bakıyordu.

-Hanımefendi iyi misiniz?

Neden kötü olmam gerektiğini anlamadım. Yerde yatan kişi ben değildim.

-Hanımefendi? Aynayı neden kırdınız?

Ayna mı dedi o? Bardağı almadan kapıyı hızlıca kapadım, üç oda geçtim ve banyo kapısında durdum. Usulca kapıyı açtım ve duvarda asılı olan aynaya baktım. Bu imkansızdı. Onu az önce ellerimle öldürmüştüm. Şaşkın bir ifade ile karşımda duruyordu. Kapıyı aynı hız ile kapadım, kilitledim.

Kırık aynaları çıplak ayaklarımla ezerek yatağa uzandım. Biraz uyuyup kalkacak ve onunla yeniden konuşmayı deneyecektim. Gözlerim yavaş yavaş kapanmaya başladı.

-Taze sütlerim var. Sıcak sütlerim var.

İrem Polat

Kalemine Ruh Üfleyen Kadın

Sabah beşte. Ben genelde böyle yaparım. Her sabah beşte kalkar ve evimin yakınındaki sahile inip, aynı bankta otururum. İnsanların dünyadan el ayak çektiği tek saat dilimi sabahın erken saatleri oluyor ve ben de bu durumu kullanıyorum. Ne zaman banka otursam, insanların olmayışı beni huzurla dolduruyor. Çünkü ne zaman bir insan görsem, hakkında fikir sahibi oluyorum. Kimi zaman iyi kimi zaman kötü hikâyeler hissediyorum.

Bugün de her zaman yaptığım gibi beşte kalktım ve sahile indim. Rutin bir gün olmayacağını hissetmiyordum. Garipti. Sahile ulaştığımda tahmin ettiğim gibi rutin bir gün olmayacağını daha çok

fark etmiştim. Her gün oturduğum bankta belli ki tek oturmayacaktım. Orada bir kadın oturuyordu. Hem de karşılarındaki denizi bir daha asla görmeyi göze alacak bir kadındı. Yanına gittim ve onunla konuşmaya başladım. Adını bilmiyordum, önemli de değildi kafasındaki düşüncelerle ilgileniyordum ve o düşünceler... Değişmeliydi. Oturduğum an "merhaba" deyip, söze girdim. Merhaba cevabını aldım, sesi çok sakindi, neden sakın olduğunu biliyordum. Şu an baktığı gökyüzü ve denizden vazgeçeceği içindi bu hüznün. Konuşmaya şu şekilde devam ettik.

-Neden kendinden vazgeçeceksin?

-Dayanamıyorum.

-Neye dayanamıyorsun?

-Hayatıma.

-Neden?

-Dayanamıyorum işte.

-Zayıf mısın?

-Evet belki de. Öyleyim, akıl hastanesine yatmış insan güçlü olabilir mi?

-Olabilir. Hayatını düşün. Yazdıklarını...

-Yazdığımı nereden biliyorsun?

-İnsanları iyi tanıyorum.

-Yazdıklarım... Bilmiyorum.

-Tükenmedin. Sen bunu kendine inandırıyorsun. Kendin kendini ölüme sürüklüyorsun, hayat ne yapsın? Hissetmeyi

biliyorsun, değil mi?

-Maalesef.

-Maalesef mi? Sence yaşadıklarına haksızlık etmiyor musun?

-Hayır.

-Akıl hastanesi yatma sebebin mi sorun, boşanman mı, yazman mı?

-Acılarım.

-Acı gördüğün şey sana hayatın hediyesi. Hastaneye yatmasan, yazamazdın, farklısın. Farklı olmak acı mı veriyor? Versin. Acılarınla seni sen yapıyorsun. Hayatı sen sen olabildiğin için mi bırakıp gideceksin? Git. Ama ki ruhundan kalemine üfleyen kadın. Seviyorsun ruhunu biliyorum. Sen varsan acın olduğu için varsın, iyi anlarınla varsın. Kalemine üflediğin ruhla varsın. Ruhun mu rahatsız ediyor seni, yazma. Etmiyor yazıyorsun. Bu gök yüzünden bu dünyadan mı vazgeçeceksin, susma söyle? Oysa ruhun gökyüzünden daha özgür.

Bedenini dünyadan yok edecek, kendinle yüzleşecek kadar korkak mısın?

Kadın susuyordu. Beyninde tüm hayatı dolaşıyordu. Kendini sorguluyordu, beyni kabul etmese de kalbinin en güzel yerindeydi kadının ruhu, sevmediği hayatıydı biliyordu ama o anlarıyla var olduğunu henüz fark etmişti. Ayağa kalktı. Nereye gidiyorsun, dedim. Bir şey söylemedi, gitti. Ama ben onun çocuğuna sarılmaya gittiğini biliyordum. Evet, kendi için, ölüm planı için buraya gelen kadın ruhunun parçasına gitti; çünkü o aslında, ruhuna aşık bir kadındı, sadece şu an bunu fark etti. Kadın gitti ve ben, her zamanki gibi tektim. İnsanlar gelene kadar da burada olacaktım. Bir ruhtan vazgeçilmesine engel olmanın huzurunu yaşıyordum. Mavi gibi bir his bu, özgür ve mutlu aynı o kadının ruhu gibi.

Merve Sagpazar

Ötesi Mavi: Düşle Gerçek Arasında Bir İroni

Adem Tekden'in ilk öykü kitabı *Ötesi Mavi*, Kitapyurdu etiketiyle raflardaki yerini aldı. İlk öyküsünü 2014'te yayımlayan Tekden, ilk kitapta nadir görebileceğimiz özenli dili, işlenmiş metinleri ve olgunluğu yakalamış bakış açısıyla aradan geçen zamanın çok da uzun sayılamayacağına bizi ikna ediyor.

Bir yazarın ortaya koyduğu metinler, hangi kanallardan beslendiğinin şifrelerini de verir şüphesiz. Bu şifreler, elimizdeki metinleri, hangi düzleme yerleştireceğimiz konusunda bize yardımcı olur. Bu bağlamda *Ötesi Mavi*'deki öyküler, karakterlerin baskın anlayışa karşı konumlanması ve kaotik yaşamı anlamlandırmaya çalışması yönüyle Adalet Ağaoğlu, Kafka ve Haldun Taner'i anımsattığı söylenebilir.

Adem Tekden, öykülerini yazarken tek bir düzen üzerinde ilerlemez. Değişik tarzları, bakış açılarını, teknikleri denemekten çekinmez. Kimi zaman deneysel öykülere yaklaştığı görülür. Postmodernizmin imkânlarını, geçeklikten bir kaçış olarak değil bizzat yoğun ışık altında

kaybolmaya yüz tutan hakikati görünür kılmak ve kendi bakış açısını netleştirmek için kullanır. Bu tercih, bazen öyle bir noktaya gelir ki hayatımıza dikte edilmeye çalışılan kurallar yığını gibi eldeki metnin de bir oyun/kurgu olduğu bize içtenlikle söylenir.

Öyküler daha girişte atmosferini kurar. Yazar, okuyucunun ilk adımında öykünün akımına kapılmasına özen gösterir. Bunu daha çok ritim, bakış açısındaki etki ve merak unsurlarıyla pekiştirir. Okurdaki devam ve merak hissini, olaylardan çok, çarpıcı akıl yürütmelerle ilerletir. Ritim hem akışkanlık hem atmosfer yakalamak için titizlikle kullanılır.

Theodor W. Adorno sanatın şen olma hakkını günümüzde yitirdiğini söylese de Tekden, öykülerinde hüzünden mutluluk çıkarma peşindedir. Bu yönüyle Sabahattin Ali, Feyyaz Kayacan ve Oğuz Atay'dan etkilendiği söylenebilir. Acıyı ironinin gücüyle bastırmaya çalışır. Yalın ve serinkanlı anlatımı tercih etmesi; ironi, soyutlama, imgesel anlatıma yaslanması bunu başarmasında etkili olur. "Kendini kandıran" klişe

söylemlere başvurmaktan kaçınır. Görünürün ardındaki geniş dünyaya dikkatimizi çekerek sömürülmüş kavramlar bütününe insana refah getirmeyeceğine, bunu daha geniş bir pencereden değerlendirmemiz gerektiğine bizi inandırmaya çalışır.

En hüzünlü hikâyeleri bile tebessüm ettirerek -kahkaha değil- anlatır. Bir şekilde yoğun hüznü kadife bohçalar içinde tebessüme sararak anlatmanın yolunu bulur. Lütfen Aramızda Kalsın öyküsündeki çocuğun baş başa kaldığı problemle Hamlet'in o çok bilinen problemi -çivisi çıkmış bir dünya-; ya da Safran Foer'un gerçeğin perdesini aralamak zorunda bıraktığı çocuk arasında fark yoktur:

Özgürlük istediğin yöne dilediğin adımları atabilmek değildir. Bir düşünceyi savunabilmek, dilediğin bir kitabı okuyabilmek de değildir.

Babam bir fikri yanlış anlaşılacağını düşünmeden yazabilmek özgürlüktür, derdi. Anlamazdım. Babam anlaşılması zor bir adamdı zaten. Annem okuduğu kalın kitaplara verirdi bunu ve yaptığı her anlaşılma tanım için bir iş buyururdu ona. Bu genellikle çöpleri çıkarmak olurdu. ... Bugün babamı anlıyorum fakat bunda da yanıltıldığını görüyorum. Bence özgürlük akşam işten gelince çocuğuna sıkıca sarılıp uyuyabilmektir.

Çocuk, hayatı anlamaya çalıştıkça ironik bir gerçekliğe çarpar. Babasının başına gelen bütün kötülüklerin, 'düşün'mekten ve 'okuma'ktan geldiğini düşünür ve babasının tüm kitaplarını satar. Artık büyümüş olan çocuk babasından oldukça farklı düşünüyordur:

İlk kez babamın bir mücadelesi -kitap biriktirmek- karın doyuracaktı. Ben mi? Babam çok isterdi fakat okumadım. İki saat çalışmayla

okuyan insanlardan daha çok kazanıyordum. Kalan zamanımı akşama kadar kahvede okey oynayarak geçiriyordum. Hiçbir şey okumuyor, düşünmüyordum, yazmıyordum. Buna ödül olarak akşam evime gidiyor, çocuğumla kucaklaşarak uyuyabiliyordum.

Bu serinkanlı anlatım bizi ilk öyküde, -Mümkün Hayaller-karşılar. Öykü, çerçevelenme tekniğiyle kurulur. Bir genç, basit bir baskılanma hıncıyla -kendince- bir hayal dünyasının kapılarını aralar. Gerçek mi düş mü sorusunu sorduğumuz noktadan -Tzvetan Todorov'un tanımıyla- bir adım daha ileriye geçtiğimizi, olağanüstünün sınırlarına temas ettiğimizi hissediyor fakat bilinçli şekilde çizginin öte tarafına geçmez yazar. Öykü bir taraftan karıncaların dünyasında -Golding'teki gibi yüzeysel bir görünümde- ilerlese de ürkünç (!) bir sistem eleştirisiyle karşı karşıya kalırız. Öykü ideal bir yönetim biçimini arayan

karıncaların parlak fikri (!) insanın kendini büyük görmesine alaycı, acı bir bakıştır:

Şimdi size karınca topraklarına sığmayacak bir müjde vereceğim. İçimizdeki en zeki karıncalardan bir ekip kurdum. Görevleri insanların yönetimini araştırmak olacak. Onlar gezegenimizin en zeki ve onurlu varlıkları. Onların yönetim anlayışında bizimki gibi anlamsız düğüm-ler olmaz. Onlardan öğrendiğimiz yöntem-lerle daha mutlu bir topluk olacağız.

Liderimiz çok yaşa!
Liderimiz çok yaşa!
Liderimiz çok yaşa!

Yalnızlar Sofrası, deneysel bir öyküdür. İlk kez Alan Cooper'ın adıyla hayat bulan "Kullanıcı Personaları" bir bakıma maske çıkarılır; karakterle- rin düşünceleri, bir tavır olarak açıkça kurgunun yüze- yine çıkar. Yazar o an -metin okuyucuyla buluştuğu an- öyküyü okuyan insan- ları tahmin etmeye çalışır ve muhtemel

karakterlerin dünya- sına dâhil eder bizi. Burnundan kıl aldır- mayan bir yazar, başında kavak yelleri esen bir lise öğren- cisi, sisteme mahkûm olmuş bir öğretmen ya da bir ev hanımıdır bu kişiler. Öykü, samimi bir sohbet hava- sında ilerler. Modern öykünün alamet-i fari- kalarından olan oyun- bazlık burada 'anlatı- cının mikrofonu okura uzatması (N. Tosun)' şeklinde kendini gös- terir. Yazar bir boş sayfa açar ve kesti- remediği okuyucuya seslenir:

kar topunun bu düşündürdükleri başını döndürüyor. Kanlarıyla beraber kar üstünde şimdi. Uyanmadan evvel bir mısra gelecek aklına, fotoğrafların arka- sına not düşülen. Gelecek.

Tamam, ben çıkara- madım, sen kendini yaz, desem... Kalkıp kalem almaya üşene- ceksin. Elinde kalem var diyelim, böyle şey mi olur canım, diyecek, gülüp geçeceksin. Ya da

huzurun kaçmış gibi kımıldayacak, anlaşı- lmayan birkaç kelime geveleyeceksin.

En son, öyküyü bir eleştirmen okur ve yazar kendi öyküsü- nün kritiğini yapar eleştirmen- diğer bir ifadeyle okuyucu- gözünden. Öykünün tamamına saçtığı soru işaretlerini bir bir toplar sonra. Aslında bu öykünün bir sofraya oturduğunu ve bir şekilde kendini yalnız hissedenlerin buraya oturduğunu vurgular. Öyküler iler- ledikçe ilginç karak- terler karşılar bizi. Bu bazen buruştu- rulup uzaya atılmış bir kola tenekesi bazen henüz doğ- mamış, o adımı ata- mamış bir bebektir. Kitabın kapağındaki kadının ismini öğre- niriz Prosopagnozi öyküsüyle. Bu kez günden güne hatırlamayı unutan - eşinin yüzünü bile-, yüz körlüğü hasta- lığına yakalanan karakter çıkar kar- şımıza. Karakterin eşiyle verdiği zorlu mücadeleye tanık- lık ederiz. Öykünün

sonunda hatırlama-
nın diyalektiği yapılır.
Karakter, hastalığı
yener fakat tekrardan
insan yüzleri hatırla-
dığı güne lanet eder.
Yine acı bir tebessüm
yayılır yüzümüze.

Bir Akıllı Değilin
Defteri öyküsünde
Selim'in mücade-
lesine dâhil oluruz.
Dünyanın çivisini
takmaya kafa yoran
bir "deli"dir Selim.
Fakat öykü boyunca
Selim'in Dünya'nın
koca meselele-
rini tereyağından kıl
çeker gibi halletme-
sini şaşkınlıkla izleriz.
Öyküde akıllı ve deli
kavramı yer değiştir-
miştir. Selim'in normal
insanların safına adım
adım geçişine tanık
oluruz; o artık gerçek
bir delidir.

Zeytin Ağacı'nda
karakter bir zeytin
ağacıdır. Daha
doğrusu biz öyle zan-
nederiz finale kadar.
Bir çocukla oyun
oynama eğiliminde-
dir anlatıcı ses. Bu
basit görünüm içinde
anlatıcının derin, ağır,
dokunaklı meselelere;
her türden korkuya
kapı araladığını

görürüz.

Büyüyünce bilir insan
korkuyu, küçük-
ken sadece korkar.
... Bir kişi yirmi beş
yaşında kırk yaşında-
kinden daha namus-
ludur, diyordu yazar,
günler ilerledikçe kir-
lenmekten nasıl kork-
tuğumu... (Sor.)

Yalan'da trajik ger-
çekliği mizaha dönüş-
türerek bizi güldü-
ren yazar, Uykudan
Önce öyküsünde,
konusu olmayan ve
mesaj vermeyen bir
öykü yazma peşine
düşer. Başlıktan öteye
gidemez yazarımız.
Ama bizi gerçekte
baş başa bırakmak-
tan da geri durmaz.
Ve Kafka'nın o sözünü
hatırlarız: "Düş gerçe-
ğin örtüsünü kaldırır."

sonunda hatırlama-
nın diyalektiği yapılır.
Karakter, hasta-
lığı yener fakat tek-
rardan insan yüzleri
hatırladığı güne
lanet eder. Yine acı
bir tebessüm yayılır
yüzümüze.

Aylardır tasarladığımı
öyküyü yaza-
cağım. Bir konusu

olmayacak ve dahası
mesaj vermeyecek.
Mümkün mü, diye
duraksıyorum ilkin.
Kitaplar dolusu -
böyle yazan- yazar
gelince aklıma cesa-
retleniyorum. Yalnız
bir fark olacak.
Okur sıkılmasın diye
estetik bir dil kulla-
nacağım. Dilin güzel-
liği hatırına okuna-
cak. (E, bu da bir şey
anlatmak olmuyor
mu gibi paradok-
sal bir düşünmeyi
aklıma getirmiyor-
um. - Aklıma getir-
miyorum paradok-
sunu da aklıma
getirmiyorum.-

Devamında her
devrin adamı olan bir
gazeteci karakterle
kesişir yolumuz: Bay
Duayen. Kullanılan
figürler geçmiş bir
zamanı çağrışırsa
da belki de hemen
yanı başımızda, yakın
bir zamanda yaşan-
mıştır/ yaşanmakta-
dır hikâye. Erikson'un
kuramıyla paralel
ilerler anlatılanlar.
Bay Duayen öykünün
sonunda "eskiden
çok tekrarladığı
kuralı hatırlar: 'Aksi
sesleri susturan tek
ses kurşun sesidir.'"

“Tak!”

Referans, hakkaniyetin olmadığı bir dünyada değerlerin ve özellikle sevginin nasıl eridiğini gözler önüne serer. Öykü bitince Haldun Taner’in (Küçük Harfli Mutluluklar) şu sözü çınlar kulaklarımızda: “Dünyada hiçbir şey, karşısındakini kandırıldığını sanan bir budalanın sevinci kadar komik değildir.”

Tekden’in öykülerinde, genelde, bas-kılamaya ve hayatı yaşanmaz kılmaya dönük bir gücün araç-sallıktan çıkıp amaç olmaya doğru evrilmesi ve bu durumu tanımlamakta güçlük çeken karakterlerin temkinli, bir o kadar da kendinden emin adımları dikkat çeker. Öykülerdeki karakterler, otoriter yapı içinde evrensel insani değerlerin aşınmasına baş kaldıran tiplerdir. Bu karmaşa içinde karakterlerin tek mücadelesi vardır: Kendi karakteriyle var olmak. Bu özellikleriyle Theodor W. Adorno’nun dikkat çektiği noktada belirir onun öyküsü: “Sanat

yapıtının büyüklüğünün tek ölçüsü ideolojinin sakladığı şeyi dilendirmeleridir.” Fakat onun duruşu, ideoloji sözcüğünün dejenere olan çağrışımlarından daha çok dayatılan şeye, karşı duruşla ilgilidir. Otoriter yapının labirentlerinde kaybolmaya açık insanlardır, onun sesi. Bu ses kimi zaman yazarla bütünleşir, kimi zaman ortadan kaybolur, kaynağı belirsizleşir. Bazen hiç konuşmaz, mimetik bir anlatımı tercih eder.

Öyküler bitince kitabın en başındaki dizeler anlam kazanıyor: “Uzaklara/ satır satır kalabalığa çıkıyor yolum/ en kötü yalnızlığa...”

Her ne kadar öykülerin evreninde birçok karakterin dünyasına şahit olsak da kendi dünyamıza çekiliriz sonunda. Hepimiz. Ve yalnızlık orada başlar.

Alberto Manguel’in Kelimeler Şehri’ndeki şu ifadeleri bu yazı boyunca anlatmaya çalıştıklarımızın bir özeti gibi görünüyor:

“Hikâyeler açlığını teselli etmeyi ve deneyimlerimizi isimlendirecek kelimeleri teklif edebilirler bizlere. Hikâyeler bize kim olduğumuzu ve eleğinden geçtiğimiz bu kum saatlerinin ne olduğunu anlatabilir. Bunca istismar edilmiş dünyada, konforlu bir mutlu sona gereksinim duymaksızın bize bir arada yaşamda kalmanın yollarını sunan bir gelecek önerebilirler. Şeylerin yüzeysel suretini yarıp geçebilir ve altında yatan derinliklerin farkına varmamızı sağlayabilirler.”

Kübra Erbayrakçı

Gagavuzya Sinema Tarihi ve Dönemler

Gagavuzya, Moldova Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne dâhil edilmiş, bunun öncesinde 20.Yüzyılın başında, Romanya Krallığı'nın bir parçası olmuştur. Sovyetler Birliği'ne giren Gagavuzya halkı, Sovyetler Birliği yıkıldıktan sonra 1990 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. Gagavuzya Sovyetler Birliği'ne bağlı iken, Gagavuz milliyetçiliği ile 80'li yıllara filmleri ile damgasını vurmuştur. Bu dönem literatürde entelektüel bir hareket olarak kalmıştır. 1988 yılında yerel aktivistler, 'Gagavuz Halkı' olarak bilinen bir hareket yaratmak için diğer etnik azınlıklara uyum sağlamışlardır. Aradan geçen bir yıldan sonra 'Gagavuzlar' ilk toplantısını gerçekleştirip, Başkentleri Comrat şehri olmak şartı ile Moldova'da özerk bir

bölge kurulma talebinde bulunmuştur. 1989 yılında ulusal hareketlenmeler yaşanmaya başlayıp, 1990'da Comrat özerk bir cumhuriyet olarak ilan edilmiştir.

Gagavuzya'nın coğrafi konumuna bakıldığında, üç bölgeye ayrıldığı büyük önem arz etmektedir. Sinemada, coğrafya büyük öneme sahiptir. Çekimlerde; manzaranın olduğu yerde, tarihi mimarilerin altında, filme hitap edebilecek alanların tercih edildiği, izlenilen filmlerde göze çarpmaktadır. Gagavuzya; Başkentli Comrat olmak üzere, Ceadir Lunga, Vulcanesti, küçük köyleri olan; Copceac ve Carbalia önemli coğrafi yerlere sahiptir. Varsayıma dayanarak söylenecek olunursa, sinema

çekimleri çoğunlukla Gagavuzya'nın başkentli olan Comrat şehrinde gerçekleştirilmiştir.

Moldova ve Gagavuzya sinemasının başlangıcını 1897 yıllarına dayandırmak mümkündür. Gagavuzya, Sovyetler Birliği'ne girdikten sonra, Ekim Devrimi'nin 10.yıl dönemine adanmış olan "Dönemin Belgeleri" (1927) belgeseli piyasaya sürülmüştür. Gagavuzya'da 1939 yılları içerisinde film yapımı neredeyse hiç yoktu, çünkü 1.Dünya Savaşı'nın sinematik kimlikleri yok etmesi nedeniyle film yapımı duraksama dönemine girmiştir. 26 Nisan 1952'de SSCB Sinematografi Bakanlığı Chişinău'da Belgesel Film Stüdyosu'nu kurdu.

Bu stüdyoda 'Kodry', 'Moldova' ve 'Cannery' adlı belgesel filmleri çekildi. Bu filmlerde belirgin Gagavuz ve Moldova kimlikleri yoktu. 60'lı yıllarda Emil Loteanu ve Valeriu Gagiü gibi Moldovalı yapımcılar, SSCB'de gerçekçiliği romantizmle birleştiren ve geniş bir çekiciliğe sahip bir tür olan 'Moldovalı Şiirsel Film'i içeren filmler üretmişlerdir.

'Şiirsel Filmler' üzerinden gerçek, sanat olarak inşa edilmeye çalışılmıştır. Gagavuzya halkı bağımsızlığını ilan ettikten sonra kimliklerinin olması için mücadele etmiş olsa da, sinema üzerinden kimliklerini açık edememişlerdir. Sovyetler Birliği içerisinde yerini alan Gagavuzya, Sovyetler Cumhuriyeti'nin engellerinden dolayı kimliğe sahip olamayıp, bağımsızlığını kazandıktan sonra da Moldova Cumhuriyetine bağlı özerk devleti olmayı başarsa bile, bu yıllarda da kimlik üzerinden filmler üretmek yerine, ortak yapımlı filmlere yönelmeyi tercih etmişlerdir. 90'lar fon yetersizliğinden dolayı, ortak yapımlı filmlere yönelten nedenlerden birisi olmuştur.

Gagavuzya Sinemasına İlişkin Dönem Notları

1.Gagavuzya Sinemanın Tarihi Başlangıcı Dönemi (1897-1939)

Gagavuzya Sineması, araştırmalara dayanarak söylenecek olursay, Moldova Sineması ile

özdeşmiş bir durumdadır. Moldova ve Gagavuzya Sineması'nın başlangıcını 1897 yıllarına dayandırmak mümkündür. Sinema Fransa'da ortaya çıkmış kitle-sel ruhu oluşturan, mucizeli icat olarak yerini almaktadır. Bu mucizeli icadı da Lumiere kardeşlerin ortaya çıkardığı tarihe damgasını vurmuş bir gerçektir. Gagavuzya'ya sinema 1897 yılında gelmiştir ama 1897'den 1927'ye kadar Moldova'nın ve Gagavuzya'nın film üretimi seyrek ve çoğunlukla belgesiz kalıyordu. 1918 ve 1919 yılında Moldova topraklarında çekilen ilk hareketli görüntüler, cephe haber filmleri olmuştur. Gagavuzya halkı da bir tür savaş içerisinde yerini alırken, sinema ortaya çıkmış

ve sinema görüntüleri de cephe haberleri olarak anılmaya başlanılmıştır.

-G. Drobin yönetmenliğinde; "Kızıl Ordu Bessarabia'ya Girdi" (Bessarabian Cephesi'nde) belgeseli çekilmiştir.

Gagavuzya, Sovyetler Birliği'ne girdikten sonra, Ekim Devrimi'nin 10.yıl dönemine adanmış olan "Dönemin Belgeleri"(1927) belgeseli piyasaya sürülmüştür. 1928 yılında Kinomededa adında periyodik olarak haber filmleri çekilmeye başlanılmış ve bu filmler Sinematografi Devlet Koleji'nde okuyan bir öğrenci grubu tarafından çekilmiştir. Yine aynı yıl, Odessa Film Okulu mezunu olan G. Alexandrov uzun metrajlı belgesel filmi; 'Bessarabian Agricultural Commune' yayımlamıştır. Bu belgesel filmde, süvari kolordusunda yer alan Bessarabian'dan söz edilir. 1930'lu yılları Sovyetler Birliği için sinemanın doruk noktasında olduğu yıl olarak bilinmektedir. Odessa Film Stüdyosu'nda birçok filmere imza atılmıştır ve onlardan birisi de Moldovya temalı uzun metrajlı film olmuştur. 'Her Şey Sakin'(1930, Kri Tomsy), 'Uniri Holiday'(1932, Pavel Dolina) 1930 yılında Moldovya Ukrain film departmanı kurulmuş, 1934'te Moldkinofototrest ve 1936'da SNK MASSR yapım altında Kinofikatsiyon Müdürlüğü açılmıştır.

2.İkinci Dünya Savaşı İçerisinde Sinema Dönemi (1939-1952)

Gagavuzya' da 1939 yılları içerisinde film yapımı neredeyse hiç yoktu, çünkü 1.Dünya Savaşı'nın sinematik kimlikleri yok etmesi nedeniyle film yapımı duraksama dönemine girmiştir. 1939'da Bessarabia bölgesini SSCB işgal ettikten sonra bölgenin kontrolü Gagavuzya halkına geçmiştir. Gagavuzya halkı da, sinema gösterileri denemelerine kaldığı yerden devam etmiştir. Sinema salonlarında, Rusça film, Romen alt yazılı verilmeye başlanılmıştır. Sovyet film yapımcıları da devreye girerek, Gagavuzya'nın bölgesi hakkında 'Tuna Nehri' gibi belgeseller ve haberler

üretmişlerdir. Bu sinematik büyüme Nazi Almanya'sının bölgede olan hakimiyetini de sona erdirmiştir. Daha sonra Sovyetler Birliği'nin film endüstrisini ele geçirmesiyle SSCB'nin askeri faaliyetleri hakkında belgeseller üretilerek sinema propaganda görevi görmüştür.

Bu dönemde her ne kadar, Gagavuzya ve Moldova'nın ortak olarak film kültürünün geliştirilmesine çaba gösterilmiş olsa da Rusça filmler altıyazılı olarak verilmeye devam edilerek, Sovyet haber yayınları daha ön planda tutulmuştur. Bu yüzden ki; Sinematik durum 1950'lere kadar durgun kalmıştır. 1950'nin Kasım ayında da Moldova Bolşevikler Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin ilk sekreteri olan Leonid Brezhnev, Kişinev'de bir haber stüdyosu oluşturma isteği ile Bolşeviklerin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne bir mektup göndermiştir. 26 Nisan 1952'de SSCB Sinematografi Bakanı Ivan Bolshakov Chisinau da belgesel filmler için bir film stüdyosu kurulması içinde emir vermiştir.

3.Sanatsal Sinema Haline Gelen Sinema Dönemi (1952-1970)

26 Nisan 1952'de SSCB Sinematografi Bakanlığı Chişinau'da Belgesel Film Stüdyosu'nu kurdu. Bu stüdyoda 'Kodry', 'Moldova' ve 'Cannery' adlı belgesel filmleri çekildi. Bu filmlerde belirgin

Gagavuz ve Moldova kimlikleri yoktu. Moldova'da çalışan yönetmenler, eğitilmiş Moldova film uzmanları olmadığı için Moskova ve Odessa'dan yönetmenler, film çekimleri için Moldova topraklarına gelmişlerdir. 1952 ile 1957 arasında 6 belgesel film gösterilmiştir.

1952 yılından sonra sinemada deneme filmleri yayınlanmaya başlanıp, bu deneme filmlerin isimleri; "Codrii" (1953), (Askeri Glory Anıtlar 1955) "Andries" (Yakov Bazelyan ve Sergey Parajanov, 1954), "Liana" (Boris Barnet, 1955) olmuştur. Bu filmlerin çekimlerine Moldovalı film yapımcıları da katılmıştır. 1955 yılında Moldova'nın ilk uzun metrajlı filmi; 'Moldovya Tezahüratları'(Alexei Zolotnitsky) Chisinau Stüdyosu'nda sahnelenmiştir.

Daha sonraki yıllarda, Moldovalı film yapımcıları yerel yapımlara katılmaya başlamışlardır. Bu da devletin ulusal film kültürünü geliştirmedeki rolüne daha fazla ilgi duymasına neden olmuştur. 24 Ocak 1957'de, MSSR(Sinema) Bakanlar Konseyi, Ulusal Film Stüdyosu'nu 'Moldova Film' olarak da bilinen 'Chişinau' dan Kurgu Filmleri ve Chronicle Belgeselleri Stüdyosu' olarak yeniden adlandırmıştır. Devlet tarafından finanse edilen Moldova Filmden, 1957-1992 yılları arasında 160 uzun metrajlı film 1.500 belgesel ve eğitici kısa

film ve 100'den fazla animasyon filmi çıkarıldı. Birkaç yıl sonra, 1967'de MSSR(Sinema Bakanlığı), Moldova-Film gibi devlet finansmanı ile benzer şekilde üretken olan Telefilm Chişinău'yu kurmuş ve bu stüdyoda 300'den fazla belgesel, müzik videosu ve tele filmler çekilmiştir. Bu dönemde, birçok Moldovalı film yapımcısı Moskova'da eğitimlerini alıp, Moldova'ya ülkelerine geri dönmüşlerdir. Bu da, Moldova sinemasının ayrı bir kimlik geliştirmesini sağlamıştır.

Emil Loteanu ve Valeriu Gagişu gibi Moldovalı yapımcılar, SSCB'de gerçekçiliği romantizmle birleştiren ve geniş bir çekiciliğe sahip bir tür olan 'Moldovalı Şiirsel Film'i içeren filmler üretmişlerdir.

Sosyalist gerçekçilik, bir kez de diktatör Stalin'in önderliğinde film meslekleri için sanatsal model haline gelmiştir. Sovyet tarihinin eleştirmenleri parti liderleri tarafından beğenilmiyordu. Örneğin; Valeriu Gagişu'nun İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Stalin'in sıkı yumruklu tarımsal kolektivizasyon politikaları sırasında Moldova direnişi hakkında bir 'Ekmek Tadı'(1966) filmi parti liderlerinde öfke uyandırdı.

Bu nedenle; devletin Moldovalı sinema ve kültürünü sistematik olarak bastırmasına uygun olarak Moldova Komünist Partisi Merkez Komitesi filmi 1970 yılında yasaklanmıştır. Diğer Moldova

filmleri de benzer kaderlere maruz kalmıştır.

4.Sanatsal Özgürlüğün Kısıtlandığı Sinema Dönemi (1970-1990)

Durgunluk ile karakterize edilen 1970'lerin çözülme sonrası döneminde, stüdyolar sanatsal özgürlükleri azaltmaya devam etti. Emil Loteanu'nun 'Lautarii'(1972) ve 'Çingeneler Cennetin Yakınında Bulunur'(1976) 1980'lerde perestroyka ve glasnost sanatsal özgürlük ve Valeriu Jereghi gibi etkileyici Moldovalı filmler; 'Occasionedlona'(1987), 'Pays Kim'(1989), Victor Bucataru 'Haç'(1990)'dır.

Vatansever konusunda birçok film çekimleri gerçekleştirilmiştir: "Risk "(Vasily Paskaru , 1970), " RedBlizzard " (Vasily Paskaru, 1971), " Lautaras " (Emil Lotyanu , 1971), " Kızıl Güneş " (Vasily Paskaru, 1972), Köprüler "(Basil Pascaru), " Lasthaiduk "(Valeriu Gazhiu , 1972)," Nicksmemory "(Nikolai Ghibu ve Michael Israel , 1973)," Dimitrie Cantemir "(Vladimir Iovita ve Vitaly Kalashnikov , 1973)

Modernite temalı filmler: "Kayıtlı Ad " (Vitaly Demin ve Dmitry Motorny , 1972), " Seraphim Evi " (Jacob Burgiu , 1973).

80'lerin kayda değer filmleri: "Neredesin Aşkım? "(Valeriu Gajiu, 1980)," Beyaz Kadın "(Vadim Derbenev , 1981)," Maria, Mirabela "(Ion Popescu-Gopo , 1981)," Küçük Bir İyilik "(Boris Konunov , 1984)," Gizemli Mahkum "(Valeriu Gajiu, 1986).

Gagavuzya 1991 yılında Moldova

Cumhuriyeti'ne bağlı özerkliğini ilan ettikten sonra, uzun metrajlı filmlerin film üretimi fon yetersizliğinden dolayı durmuştur. Büyük Sovyet Ansiklopedisi'nden edinilen bilgilere dayanarak söylenecek olunursa; 1991 yılından sonra Rusya ile ortak yapım projeli film; "California'ya Tren" filmidir. Bundan başka, "Ricochet",

"Titanik 'in Dönüşü" ve "Erkek Karakter ya da Yakalayıcı-2 Üzerinden Tango " filmleri 90'lara damgasını vuran tipten yapıtlar olmuşlardır.

Kaynakça

1-Unesco. "Sinema Altyapısı Kapasite", İstatistik Enstitüsü, 2013

2-Unesco. "Moldova Sineması", İstatistik Enstitüsü, 2013

3-Unesco. "Uzun Metraj Film Üretimi - Tür / Çekim Yöntemi", İstatistik Enstitüsü, 2013

4-Ulusal İstatistik Bürosu. "Film enstallasyonları 1995-2011",

2013

5-Unesco. "Gagavuzya Sinema Tarihi", İstatistik Enstitüsü, 2013

6-Save Kokker ve Cathryn Kemp. "Romanya ve Moldova", s.35, 2004

7-VAK. "Moldova sinemasının ilk yılları", 2003

8-TSB. Büyük Sovyet Ansiklopedisi (MO) (s.20) – Modern Lib. Ru, 2016

9-Rollberg Peter. (2008). "Rus ve Sovyet Sinemasının Tarihsel Sözlüğü", sayfa 274-277.

Eda Vanlıoğlu

Kendin İle

Babaannesinin namaz kılariken kimseyle ilgilenemediğini ve -en eğlencelisi de- ne yaparsa yapsın ona kıyamayacağını biliyordu. Secdeye eğilirken sessizce arkasına geçer, sırtına atlayıverirdi. Kadıncağızın tül-bendi de omuzlarından yere doğru kayar giderdi. Babaannesinin eteğiyle oynar, önüne geçer ve onu güldürmeye çalışırdı. Hep kahkaha atardı Zuhal. Oyun arkadaşı olarak bir de dedesi vardı, kimseyle paylaşmak istemediği.

Hep birlikte yazları, haftada iki defa bağ evine giderlerdi. Dedesi mahsulleri sulamak için kendi yaptığı, üzerinde delikleri olan tenekeyi, sulama borusunun ucuna bağlardı, karıklar o şekilde sulanırdı. Zuhal suyun akışını, karık bitimine kadar takip eder, sonra

da dedesine, sulama borusunu diğer kariğa atması için seslenirdi. Bazen bu durum onu çok yorar, dedesiyle kariğin ucunda beklerdi. O sırada henüz olgunlaşmamış karpuzları kesmesi için dedesine yalvarırdı. Dedesi ise gülererek: “Kuşların yumurtalarına yaptığı gibi sen de otur hadi karpuz, hem belki büyür.” derdi. Zuhal her defasında deliye döner, kahkaha seslerini duydukça çığlık atarak yerinde zıplardı. Dedim ya, biraz huy-suzdu Zuhal. İsteddiği olmayınca- karpuz kesilmeyince- mısır tarlasının içinde gizlenir, akşama kadar oradan çıkmazdı. Hasat zamanı geldiğinde ise, karpuzun kırmızılığı, her güldüğünde elmacık kemiklerine yansıyan Zuhal, onu doya doya yiyemediği için çekirdeklerine kızardı. Dedesi Zuhal’in karpuzunun çekirdeklerini

hep ayıklardı.

Bir gün yine bağ evine gittiler. Zuhal hemen salıncağına koştu. Bir saate yakın bir süre inmedi salıncaktan. Kimse Zuhal’i duymuyormuşçasına şarkılar söylüyordu, bir ara yorulduğunu anladı, sustu. Kendini dinlemekten yapılacak işleri unutmuştu, şarkı söylemeyi bıraktığı an kiraz toplanacağını hatırladı. “Beni de alın, beni de! Ben de çatıya çıkıp meyve toplayacağım!” diye söylenererek eve doğru koştu.

Evde kimse yoktu – ki buna şaşırmadı- ve sinirlenerek ağaçların yanına koştu. Terliğinin içine giren kuru, sert topraklar, Zuhal’in hızını bozmayı başaramadı. En büyük korkusu dedesinin yaptığı o uzun tahta merdivenden düşmekti.

Basamakların aralığı da çok fazlaydı, hiç Zuhal'e göre değildi. "Dede ya, ne vardı biraz daha sık yapsaydın şu basamakları!"

Yine de çıktı çatıya. Hep birlikte meyve topladılar, karınları acıkınca da evin önündeki büyük beton alanda piknik yaptılar. Zuhal, betonun üzerindeki karıncalar için yiyecek ufalamakla kalmıyor, karıncaları takip edip, ailesinin yediği ekmeklerin kırıntılarını büyük bir heyecanla topluyor, karıncaların yuvalarına bırakıyordu. Haliyle aç kalıyor, fakat bu onu rahatsız etmiyordu. Karıncaların hareketli hayatını izledikçe düşüncelere dalıyordu: "Dedemin ayakkabısının kapladığı alan karıncaların şehri, bardaktaki suyun dibini yere döktüğümde ise karıncalar boğulabiliyor, vay be! Bir kere üfff yapsam hepsi uçar."

Akşama doğru mahsulleri suladıklarına göre, artık eve dönme vakti gelmişti. Tirşe maviliğindeki hava

kararmaya başlamıştı. Bunu hissettiği an Zuhal ağlamaya başladı.

"Bak dede! Her yer çamur, çok güzel topraktan adam yaparız. Yaprak sarması da yaparım. Ohoo... Yaş pasta da yaparım, hem de kocaman, çikolatalı! Üzerini çok güzel süslerim."

Yaprakların içine çamur doldurur ve onları sarardı. Pastanın üzerini süslemek için uygun taşları bulmak ise saatlerini alırdı. Zuhal, tüm çabalarına rağmen biraz daha kalmak konusunda kimseyi ikna edemedi. Belki kendisini bile... İnanmayınca olmuyor işte, hâlâ anlayamadık şu meret cümleyi. Her zamanki gibi eve döndüler. Bilirsiniz ki çocuklar kalmak istediği yerden koparıldığında kendisine bile küser, kimseyi ikna edemedim diye.

Böyle böyle yıllar geçti. Herkes karpuz gibi olgunlaştı, kendi yaşına göre. Tarla da bakımsız kalmıştı. Toprakların istikbali artık yağışa bağlıydı.

Yabancı otlar bağımsızlığını ilan, araziye ise istila etmişti. Artık Zuhal'in karpuzunun çekirdeklerini ayıklayacağı bir dedesi yoktu. Şaşırmıştım, bir insanın gidişinin yaratacağı tahribat en fazla bu kadar yoğun olabilirdi. Biri gidince, biri gitmiyormuş işte; bini de gidebiliyormuş meğer. Dedesinin soğuk bedenine dokunmasına, onu beyaz çarşafların içinde görmesine rağmen son nefesini verdiğiğine inanamıyordu Zuhal. Düşünsenize, bu dünyada böyle birisi vardı; artık yok... Kolay değil, bir yok oluşu, içine sindirmek. Varlığın içindeki bir yokluk olduğunu kabullenmek. Bu, çaresizliğin en acı örneğiydi. Şimdi zıt anlamlı kelimeler arasında -varlık ve yokluk- çelikten bağın olmadığını Zuhal'e kim kanıtlayabilir? Kimse. Hiç kimse. Bir daha görememek... Bu fikir ne zaman aklına düşse, kendisini bile, kendisiyle bırakıyor ve yalnızca ağlıyordu. Onun yerini kimsenin dolduramayacağını

biliyordu. Bu yüzden hiçbir zaman unutmak gibi büyük işlere kalkışmadı. İrdelemiyordu. "Aman," diyordu; "yarım kalacağına dağınık kalsın." Hem, duyguların da hakkı vardır, bilir misiniz? Zuhall bu konuda oldukça adaletliydi. Ne hissettiyse sonuna kadar yaşadı. Yüklemlerle nokta ile bitirmeleri hep bu yüzden. Gidenler sadece gitmiyordu, kalanları değerli kılıyordu. Dedesinin gidişi, babaannesinele arasındaki bağa bir urgan daha eklettirdi.

Dokuz sene geçti, dokuz sene sonra babaannesinde hafıza kaybı başladı. Artık -çocukları gibi- Zuhall'i de tanımiyordu. Zuhall en çok, babaannesinin dedesini unutmasına üzülmüyordu. "Dedem unutulmayı hiç hak etmedi." Ona ısrarla dedesinin fotoğrafını gösteriyordu.

"Babaanne bak, bu senin eşin. Hep birlikte bağ evine gidiyorduk

hani, kiraz topluyorduk, hatırladın mı?"

"Bak sakalları da var, ne iyi adama benziyor.

"Allah uzun ömür versin. Aman bana gösterme başka adamları kızım."

Babaannesinin verdiği her tepki onda tokat etkisi yaratıyordu. Ama Zuhall bu, pes etmez.

"Bak şu görüntüyü izle. Dedem birazdan seslenecek bana. Sesini duyunca tanırısın."

Zuhall, dedesi ile olan videosunu babaannesine gösterdi. Babaannesine eşinin sesini duydu:

"Aman kapat şunu be, kızdım ona!"

Babaannesinin neden böyle söylediğini anlamaya çalışırken devamı geldi:

"Çok tez gitti kızım. Çok az durdu yanımda."

İşte o an telefon

kilidini kapattı Zuhall. Gözünden yaş gelse de babaannesine bunun farkında değildi, kadıncağız hiçbir şey olmamış gibi öğlen yediği yemeğin lezzetini eleştirmeye koyulmuştu. Çekilemeyen bir acı var ortada. Düşünsenize, üzülemiyorsunuz. Ergenlikten yeni çıkan bir kız, acı çekebilmenin büyük lüks olduğunu o gün anlamıştı. Birkaç saat durduktan sonra evine döndü. Duygusallığını da elinden geldiğince dış kapının eşiğine bıraktı, öyle eve girdi.

Gece yine sayfalarına göz gezdirdi ve yine içimdeki harfleri birbirine karıştırdı, şu cümle oluştu: En uzak mesafe, insanın kendisi ile olan mesafesidir. Hiç bu kadar anlamlı olmamıştım, diye düşündüm. Şimdi kim olduğumu idrak etmişsinizdir, fakat devamım var. İzin verin lütfen, beni benden okuyun.

Dokuzuncu kitabın altmış birinci sayfasına sığan tüm cümlelerim ben. Sakın basitleştirmeyin ha,

soyut olarak oldukça büyüğüm. Daha derinlere ineyim. O cümlelerde kaç kelime ve hatta kaç harf var bilir misiniz? Sayfamdaki harfleri kullanarak amilini betimleyemediğiniz tüm duyguları yazabilirim. Özgüvenimin de hali vakti yerindedir. Az değil yaptıklarım. Zuhal'e olan aidiyetimden çok memnunum. Ama keşke altmış birinci sayfamla daha önce tanışsaydı. Daha çok gözyaşı döküp daha çok hissetseydi varlığını... Kalbini bunaltan her şeyi bana anlatıyor Zuhal. Çoğu zaman kendimi şanslı hissediyorum. Tabii, bu süre zarfında ben de benim ile arama mesafe koydum. (Bazen Zuhal'in babaannesi olduğumu düşünmüyor değilim.) Yine de ne kadar kendimden uzaklaştıysam da "eski kafalıyım" diyecek kadar kendime kaldım, şükür! Bakmayın yeni düzende durmadan koşuşturduğuma. Hâlâ hasreti özlemiden daha çok severim ve hâlâ kalbimden değil de gönlümden geçeni

yazıyorum. Belki de Zuhal yazıyordur beni, sadece bana yansıtmak istemiyordur; kendimi ifade edemediğimi anlamayayım, üzölmeyeyim diye. Şunu belirtmeliyim ki aslında, kimse kimseyi üzmemek istemez fakat herkes herkesi üzer. Herkes çok iyidir fakat herkes kimseyi hak etmez. Herkes fedakârdır ama kimse cömert değil. "Seni anlıyorum" derler, dinlemedikleri halde. Bunlara Zuhal de dâhil. Kıyısından köşesinden kırgınım insanlara. Nuktada kuyruk bırakanlara da kırgınım, virgüle yazık!

Sinan Aras

Mutluluk Unutulmuyor

“İnsanların, iyi bir amaç uğruna alışkanlıklarını

değiştirmeleri ve yeni kararlar alması ne güzel.”

Fotini FRAGOULİ

“Her şey yolunda,” diye bağırdı kim-seler duymamışçasına... Denizin parıltısı gözlerini kamaştırıyordu. Köprüden denize uzanan oltalar bir çıyanın ayaklarını andırıyordu. Yanındaki kovaya baktı; sadece beş istavrit vardı. İki tanesi hâlâ yüzüyordu... Bir ara oltasını bırakıp onları izlemeye koyuldu. Acaba ne düşünüyorlardı yirmi santim çapındaki kovanın içinde?

“Hadi canım sen de balığı bile düşündür-dük,” diyerek gülüm-sedi kendi kendine... Etrafına baktı, kendisine bakan var mı, diye düşünerek. Sonra “Çok mu önemli etrafım?” diye söylenerek omuz silkti.

Balıklar, aniden burun buruna gelerek dur-dular kıpırtısız... O anda aklına Firuze ile Emirgan’daki buluştu-ları gün geldi. Eylüldü, pazartesiydi, öğleden sonraydı... O zaman da etrafındaki insanlar, kendilerinden geçmiş, kuşların civıltıları, sin-capların kaçıışları ara-sında, hiç kimse umu-runda olmadan, “el sevişir oynaşmış bana ne!” havasındaydı-lar. Söyleyecek sözleri tükenince, birbirlerinin gözlerinin içine akıp gidiyorlardı...

Balıklar, aniden burun buruna gelerek dur-dular kıpırtısız... O anda aklına Firuze ile Emirgan’daki buluştu-ları gün geldi. Eylüldü, pazartesiydi, öğleden sonraydı... O zaman

da etrafındaki insanlar, kendilerinden geçmiş, kuşların civıltıları, sin-capların kaçıışları ara-sında, hiç kimse umu-runda olmadan, “el sevişir oynaşmış bana ne!” havasındaydı-lar. Söyleyecek sözleri tükenince, birbirlerinin gözlerinin içine akıp gidiyorlardı...

Daha sonra kelimelerin olsa da işe yaramaya-cağı bir an gelir, gözle-rin mahremiyeti dudak-ların mahremiyetine gömülürdü. Yaprak seslerinin arasına gömülen soluklar durulur, yeniden göz-le-rin mahremiyeti baş-lardı: masum ve sessiz. Nedendir sonra farkına varırlardı; boğazın som mavi rengine, güneşin meşe yaprak-ları arasından süzülen

ipiltilerine...

"Şimdi nerden aklıma geldi yine?" diyerek oltasını denize fırlattı. "Unutmaya çalıştığım her an daha mı çok hatırlayacağım?"

Oltanın ucu birden sallanmaya başladı, hemen hızlı hareketlerle misinayı dola-maya başladı. "Ne kadar da çok salmışım bu mereti." diye söylendi duyulur duyulmaz bir sesle. Çektiğinde üç tane istavrit kimil kimil kimildiyordu oltanın ucunda... "İşte bu görüntüye bir değil, bin ömür bile verilir," diyerek sessizce söylendi.

Galata köprüsünde-sin, güneş tüm ışı-ğıyla balıkları parla-tıyor ve karşında bin-lerce yılın İstanbul'u; hayat bu işte, mana bu, macera bu, insana payidar olacak bu, diye düşündü. Gözleri nemlendi. Martıların maviye karışan kanat-larına gülümsedi.

Aniden içinde bulun-duğu ahvalden kur-tulup balıklara baktı. Hemen çevik

hareketlerle oltayı dikleştirip kollarının arasına aldı. Balıkları tek tek alıp kovanın içine attı. "Hey dinine yandığının hey!"

Kovada bir curcuna, bir ite kaka, bir kova-lamaca başladı. "Gideceğiniz yerin bomboş bir mide olduğunu gördünüz, hemen dansa başla-dınız tabii," diyerek elini karnına koydu ve gülümsedi.

Oltasını tekrar kolları-nın arasına alıp, iğne-leri kontrol etti. Tüm gücüyle denize doğru salladı; misinayı iyice saldıktan sonra maka-rayı kapatıp, balıkları beklemeye başladı. "Millet nasıl da dol-durmuş kovaları," diye mırıldandı.

Bir ara gözü Eminönü-Kadıköy vapuruna takıldı. İnsanlar son-suzluğu simgeleyen mavi denize bakıyordu öylece, basit...

Martılara simit atan insanlara bakınca, aklına yıllar yıllar önce yaşadığı anılar geldi. Babasının çalıştığı dükkân

Eminönü'ndeydi. Bazı günler annesine, "Hanım yarın dükkâna gidelim," dedikten sonra hem annesin de hem kendisin de sevinç tufanı kopardı. O yıllarda yaşadığın semttten başka bir semte gitmek, insanı heyecanlandırırdı. Hele çocuklar sabaha kadar uyumaz, bir an önce şafağın sökme-sini beklerdi. Babası da "bugün karım ve oğluma güzel bir ziyafet çektireyim..." derdi sabah kalkar kalmaz ve hep birlikte gülümserlerdi; hesap-sız, kitapsız...

Annesi evdeki işini bitir-dikten sonra hemen-cecik evden çıkarlardı. Vapura binerken bir heyecan, bir sevinç, bir çocuksuluk sarar dururdu her yanını...

Martılara ekmek atan-ları bazen merakla bazen de tebessümle izlerdi; önce annesinin sonra babasının elini tutardı: sıcacık. Sonra bu üç insan, elinde ne var ne yoksa her şeylerini şu an yaşa-dıkları mutluluklarına harcarlardı.

Anne ve babası birbirlerini seviyorlardı; bu gerçeği evdeki veya dışarıdaki bütün davranışlarından anlayabiliyordu... Babasının kalp krizinden ölüşü, annesini on yaş daha yaşlandırmıştı. Artık evde annesiyle birlikte, bir parçalarını yüreklerine gömerek yaşıyorlardı.

Oltaya balık vurunca, o güzel anılarından uyandı bir çırpıda. "Hey kör şeytan!" diyerek vurup kaçan balığa hayıflandı. Oltasını biraz sardı, kendine doğru çekti. Gözü köprü üzerinde balık tutan bir çiftte ilişti; mutluydular, olması gerektiği gibiydiler.

"Ulan biz de ne balık tutardık Firuze'yle..." dedi mırıldanarak. Yeterince balık tuttukları zaman, hemen alet edevatı toplar, anasına götürür, anası balıkları bir güzel temizler ve yine mutlu üç kişi olarak, tebessümle yemeklerini yerlerdi. Annesi ikisini de gözle riyle severdi: sorgusuz, sualsiz...

Gitsem, diye düşündü.

"Gitsem desem ki, 'Sana değer vermediğimi de nerden çıkarıyorsun? Benim her günüm sensin be... Gün, aydınlanmadan sen parlıyorsun içime... Bu kibir de nasıl bir şey, kör ediyor gönül gözünü; hadi bırakalım bu kibri de el ele kurduğumuz gönül köprüsünden geçmeye devam edelim şu ölümlü dünyada...' diyebilsem..." diye sessizce söylendi denizle konuşurcasına.

Birden kovadaki balıklara baktı; hâlâ iki tanesi kımıldıyordu. Bütün kovayı denize döktü aceleyle. Denize, attığı balıklara bakarak, "Kusura bakmayın, her ölüm de biraz da başkalarının suçu yok mudur zaten?" diyerek kafasını salladı.

Eşyalarını topladı. "Evet, geliyorum sana. Neden hep içimizde yaşayıp, sorgulayıp üzülelim? İnsanız biz insan. Neremiz tamam ki... Aramızdaki sevgi boşa harcanmamalı," diye söylendi çantasını sırtına atarken.

Yüzündeki kırılganlıklar azalmıştı birden. Tebessüm içindeydi. Zaten tebessüm eden hangi yüz çirkindir ki... Giderken, düşlerini uyandıran o mutlu çiftte bile bakmadı. Adımları hızlandı. Unutamadığı mutluluğuna koşuyordu; çünkü mutluluk unutulmuyordu...

Metin Alınacak

Fotoğraf

Ahmet, yemeği biraz fazla kaçırmıştı. Üzerine bir ağırlık çöktü. Saate baktı, üç buçuğa geliyordu. Evden beşte çıksa bile rahatça yetinebileceği için kanepeye uzandı. Kısa bir süre sonra uyuyakaldı.

Uyandığında geç kaldığını düşündü, hazırlanmak için hızla banyoya gitti. Yeni kalkmış olmanın verdiği uyku sersemliğini yok etmek için buz gibi suyu yüzüne çarptı. Bu, biraz da olsa Ahmet'i kendine getirmeyi başardı. Kolunda saat olmasına rağmen banyodan kafasını uzatıp, salondaki duvar saatine baktı. Bunu her yaptığında kızı gülererek,

"Baba, kolundaki saate neden bakmıyorsun?" der ve gülerdi.

Saat, beşe çeyrek vardı. Ahmet için düğün hazırlığının en zor kısmı hangi takımı

giyecekti. Lacivert takımı çok sevmesine karşın, eşi, her zaman erkekler için siyah-tan daha zarif bir renk olmadığını söylerdi. Özellikle de düğünler için önemini dile getirmeden geçmezdi. Ahmet, sırf kombin olsun diye kırmızı kravat takmayı mantıklı bulmasa da eşinin isteğini kolay kolay geri çeviremezdi. Ahmet, eşinin yeşil kıyafet giymemiş olmasına sevindi. Eğer öyle olsaydı, Ahmet'in yeşil kravat takması gerekcekti. Yeşilden nefret ederdi. Neden yeşilden nefret ederdi? Bir nedeni olmasına gerek, yoktu aslında. Renkler ve zevkler tartışılmazdı.

Banyodan çıkmak üzereyken son bir kez daha aynaya baktı. Aslında siyah takım ile kırmızı kravat hiç de fena olmamıştı. Ahmet için düğünün

en önemli kısmı ise fotoğraf makinesiydi. Muhtemelen düğün fotoğrafçısından daha fazla fotoğraf çekecekti. Gittiği düğünlerde hep böyle olurdu. Bunun nedeni, gençken iki sene kadar bir fotoğrafçıda çalışması ve daha sonra hobi olarak devam etmesiydi. Fotoğraf makinesini alıp, evden hızla çıktı. Metro ile ortalama yarım saat yolculuktan sonra varmak istediği yere geldi. Biraz erken geldiği için fotoğraf makinesini çıkardı ve makineyi kontrol etmek için bazı çekimler yapmaya başladı. Önce boş bir bankın fotoğrafını çekti. Daha sonra süs havuzunun yanındaki bir kızın fotoğrafını çekti. Kız, gülümsemi ve el salladı. Ahmet herhangi bir karşılık vermedi. Saat kulesinin altına geçti. Makinesinde bazı

ayarları yaptıktan sonra makineyi kaldırdı ve önünden geçen bir kadının fotoğrafını çekti. Kadın birden Ahmet'e döndü;

"Neden fotoğrafımı çekiyorsun kardeşim?"

Ahmet cevap vermedi. Kadın, gayet kibar bir biçimde,

"O fotoğrafı siler misin?" dedi.

Ahmet cevap veremeyince kadın sinirlendi ve fotoğraf makinesini almak için elini uzattı. Ahmet, makineyi yana çekti ve hızla yürümeye başladı. Kadın bağırmaya başlayınca, saat kulesinin hemen arkasındaki karakoldan bir polis koşarak yanlarına geldi. Kadın, Ahmet'in izinsiz bir şekilde kendi fotoğrafını çektiğini ve ondan şikâyetçi olduğunu söyledi. Polis, kadın ve Ahmet'i karakola götürdü. Polis, başkomiserin odasının kapısını tıklattı ve içeri girdi. Durumu anlattı. Başkomiser, sadece kadının gelmesini istedi. Polis, kadının başkomiserin odasına girebileceğini söyledi. Kadın

odaya girdi. Başkomiser, kadına oturabileceği bir yer göstererek,

"Buyurun hanımefendi oturun." dedi.

Ahmet, askerden döneli bir yılı geçmesine rağmen hâlâ kendini ve müstakbel ailesini geçindirebilecek maaşı olan bir iş bulamamıştı. Aslında birçok iş buldu ve çalıştı. Fakat hiçbirisi maaş açısından tatmin edici işler değillerdi. Sonunda, istediği gibi bir iş bulmuştu ve bunu yemekte Sibel ile paylaştı. Sibel'in çok sevineceğini düşündü ama Sibel pek mutlu olmuş gibi görünmüyordu. Ahmet her iş bulduğunda Sibel'e heyecanlı bir biçimde işi anlatır, Sibel mutlu olur ve beklentilere girerdi. İşlerin düşündüğü gibi olmadığını fark ettiğinde Ahmet'in iyi bir iş bulabileceğine inancı zamanla azalmıştı. Bu sefer farklıydı. Ahmet işi anlattıkça Sibel bu işin gerçekten de diğerlerinden farklı olduğunu gördü. Kısa bir sessizlikten sonra Sibel donuk bir ifadeyle, "Sence ailelerimiz evlenmemize izin verecek mi?" diye

sordu. Bu soru üzerine Ahmet'in morali biraz bozulsada çok belli etmedi, sadece "Tabii ki verecekler." demekle yetindi. Aynı günün akşamı her ikisi de ailesi ile görüştü. Ahmet'in ailesi Ahmet'in diğer denemelerinin aksine daha olumlu konuştular. Bu durum bile Ahmet'i sevindirmeye yetmişti. Sevinçle Sibel'i aradı. Sibel telefonu açtı, "Efendim" dedi. Sesi çok mutsuz geliyordu. Ahmet bu durumu fark etmemiş gibi davrandı. "Konuşabildin mi sizinkilerle?" Sibel, ailesi ile o kadar uzun bir süre konuşmuştu ki ailesinin hiçbir şekilde izin vermeyeceğine kanaat getirdi. Sibel sadece, "Ben artık buralardan gitmek istiyorum ve seninle evlenmek istiyorum." diyebilirdi. Bu söz üzerine Ahmet'in kafası allak bullak oldu. Ahmet, "Yarın buluşup detaylı konuşalım." dedi. "Tamam, yarın görüşürüz o zaman" dedi ve telefonu kapattı.

O gece ne Ahmet ne de Sibel uyuyabildi. Ertesi sabah Ahmet, iş yerinden izin aldı. Sabah erkenden buluştular. Sibel kafaya koymuştu, artık burada yaşamak istemiyordu. Ahmet farklı öneriler sunmasına karşın bunlarla Sibel'i ikna edemeyeceğinin farkındaydı. Sonunda, Ahmet "Tamam" dedi. Nasıl yapacaklarını detaylı bir şekilde konuştular. Ahmet ailesine Sibel ile farklı bir şehre gidip evleneceğini söyleyemedi. Sadece yarın akşam iş için farklı bir şehre gitmesi gerektiğini söyledi. Nasıl olsa daha sonra anlatabilirdi.

Ertesi akşam, annesinden ve babasından helallik aldı. Sibel ile buluştular. Sibel çoktan biletleri almıştı. Ahmet, nedenini bilmediği bir sebepten dolayı endişeliydi. Sibel ise Ahmet'in aksine son birkaç ay içerisinde hiç bu kadar mutlu olmamıştı. Bir hafta içerisinde evlendiler. Düğün yapmadılar, zaten çevrelerinde çağırabilecekleri kimse

yoktu. Ahmet yaklaşık bir ay sonra durumu ailesine anlattı. Anne ve babası, Ahmet'in habersiz bir şekilde evlenmesinden dolayı üzülseler de önemli olan çocuklarının mutluluğuydu. Sibel ise evlendikleri gün, annesini arayıp söyledi. Babası durumu öğrendiğinde hiçbir şey söylemedi ama durumdan hoşnut olmadığı belli oluyordu. Ahmet ile Sibel uzun bir süre maddi sıkıntı çekti. Her ikisinin ailesinin de maddi durumları iyi olmadığından pek fazla destek olamadılar. Her ikisi de çalışmasına rağmen maddi durumları uzun süre düzelmedi.

Ahmet çocukları olsun istiyordu. Sibel maddi durumlarından dolayı çok endişeliydi. Kısa bir süre sonra şansları yaver gitti, Ahmet maaşı güzel bir iş buldu. Sibel'in ise işteki pozisyonu değişti ve ciddi bir maaş artışı gerçekleşti. Pek fazla maddi sıkıntıları kalmadı. Artık her ikisi de çocuk istiyorlardı. Fakat çocukları olmuyordu. Uzun bir

süre tedavi gördüler fakat çocukları olmadı. Yaklaşık beş sene sonra bir mucize gerçekleşti. Sibel, eşine güzel bir akşam yemek hazırladı ve hamile olduğunu söyledi. Ahmet mutluktan yerinde duramıyordu. Gözünden birkaç damla yaş geldi. Doğum sıkıntısız bir şekilde gerçekleşti. Her ikisinin de anneleri ve babaları gelmişti. Ahmet, hiçbir yere fotoğraf makinesi olmadan gitmezdi. Tabii ki, doğuma da getirmişti. Hemşireden toplu bir fotoğraf çekmesini rica ettiler. Bu fotoğraf, herkesin bir arada ve mutlu olduğu tek fotoğraf olarak kaldı.

Ahmet telefonun çalmasıyla uykusundan uyandı. Tüm gece çalışmıştı, sabaha doğru yattı. Eşi düğüne geç kalmaması için aramıştı.

Ahmet telefonu açtı,

- Efendim canım
- Nasılsın canım?
Uyuyor muydun?
- İyiyim canım,
uyuyordum.
- Akşam düğün için
saat kulesinin orada
buluşalım mı?
- Olur. Altı civarı
uygun mu sizin için?
- Uygun canım.
Akşam görüşürüz,
geç kalma.
- Görüşürüz canım.
- Ha bu arada kırmızı
kiyafetimi giydim.
Kombin yapmayı
unutma.
- Not alıyorum, kırmızı
kombin kravatı
giyilecek.

Ahmet gülerek telefonu kapattıktan sonra hemen hazırlanmaya başladı. Siyah takımını giydi. Tabii ki kırmızı kravat ile. Fotoğraf makinesini aldı ve çıktı. Metro ile saat kulesinin olduğu durağa gelmesi yaklaşık yarım saat sürdü. Saat kulesine yaklaştığında eşini ve kızını göremedi.

Çevreye göz gezdirirken kızının el salladığını fark etti. Saat kulesinin karşısındaki bankta oturuyorlardı. Ahmet yaklaştı ve fotoğraflarını çekti. "Süs havuzunun yanına geçin. Orada da bir tane çekeyim." dedi. Bir poz da orada çekti. Daha sonra saat kulesinin altına geldi. Eşi ve kızı karşısına geçti. Ahmet, fotoğraf makinesinde bazı ayarlar yaptıktan sonra makineyi kaldırdı. Tam fotoğrafı çekmek üzereyken bir araba sesi duydu, kadrajda yeşil bir araba gördü ve deklanşöre bastı. Arabanın çarpmasıyla kızı bir tarafa eşi bir tarafa savruldu. Kanlar içinde yatıyorlardı. Ahmet dona kalmıştı, sadece titriyordu. O sırada başkomiser karakolun önünde sigara içiyordu ve tüm olaya şahit olmuştu.

* * *

Başkomiser kadına, "Size Ahmet'in başına gelen olayı anlatayım. Olay olduğu sırada ben karakolun önünde sigara içiyordum. Kazayı görünce

koşarak yanlarına gittim. Ambulansı çağırdım, hastane yakın olduğu için beş dakika içinde geldiler. Ambulans geldiğinde, kız çoktan ölmüştü. Eşi ise hastaneye gidemeden öldü. Kaza gerçekleştiği sırada yoldan geçen bir gazeteci fotoğraf makinesinin içindeki hafıza kartını almış. Bir insan nasıl bu kadar vicdansız olabilir. Hâlâ aklım almıyor. Çekilmiş olan son fotoğrafı, Ahmet'in son anda çektiği, arabanın çarpmak üzere olduğu fotoğrafı almış. Tabii biz bunu o kaos ortamında fark edemedik. Ahmet'in cebinde acil durumlarda ulaşılabilecek kişi olarak kuzeni Mert yazılıydı ve hemen altında numarası vardı. Mert'i aradık ve durumu anlattık. Kısa bir süre sonra geldi. O gece Ahmet'in yanında kaldı. Ahmet'in tüm gece koltukta hareketsiz oturduğunu ve hiç uyumadığını söyledi. Ertesi sabah dışarı çıktıklarında bir büfenin önünden geçerken Ahmet'in gözüne bir haber takıldı. Mert arkasını

dönüp Ahmet'in gazeteye baktığını görünce haberde hemen iki tane resmi fark etti. Biri kazadan sonra eşi ve çocuğunun yerde yatan cesetleri diğeri ise arabanın çarpmadan önceki Ahmet'in çektiği fotoğraf. Ahmet, bunu görünce deliye döndü. Ortalığı kırıp döktü. Mert zor sakinleştirdi. Mert sürekli yanında kalamayacağı için hastaneye yatırdılar. Ahmet, uzun bir süre hastanede kaldı. Mert sık sık ziyaretine gitti. Gazeteye tazminat davası açıldı ve yüklü bir miktar tazminat alındı. O günden beri Ahmet, her gün kazanın olduğu gün neler yaptıysa onları tekrarlar. Siyah takımını ve kırmızı kravatını giyer. Fotoğraf makinesini alır ve saat kulesinin yanına gelir. Her zaman üç tane fotoğraf çeker. Bazen fotoğrafı çekilen kişiler şikâyeteye gelir. Durumu anlattığımızda, sağ olsunlar anlayış gösterirler ve şikâyeteye bulunmazlar. Tekrar hastaneye gitmesini istemiyoruz. Onların öldüğünü kabul etmek istemiyor." diyerek konuşmasını sonlandırdı.

Kadın biraz durakladıktan sonra şikâyet edilecek bir durum olmadığını anladı ve karakoldan ayrıldı. Başkomiser kapının önüne çıktı. "Oğlum, Ahmet'in akrabası var ya Mert, arayın gelsin alsın Ahmet'i." dedi ve odasına girdi. Tüm olay bir kez daha gözünün önünden geçti. Bir an için kendi başına gelse nasıl hissedeceğini düşündü. Kendi kendine kısık bir sesle "Allah düşmanımın başına vermesin." dedi.

Azad Karaderili

Bursa'nın Sesi

*1918 yılında Kafkas İslam Ordusu'nun bünyesinde
Azerbaycan'da Bolşevik Taşnak çetelerine karşı savaşta
şehit olanların aziz hatırasına*

Seksen yaşlarında bir ihtiyar, parti başkanın makam kapısının önünde dizilmiş bekleme sandalyelerinden birinde sabırla oturuyordu. Kaç gündür sürekli gelip gidiyordu ama bir türlü başkanı makamında ziyaret edemiyordu. Nedeniyse başkanın, yani ünlü şairin yurtdışında olmasıydı.

Sonunda başkan geldi ve makam odasının kapısına yığılmış herkes onu görünce ayağa kalktı. İhtiyar da kalkmaya yeltendi ama başkan hemen onu fark etti ve yanına gelerek kalkmasına dahi izin vermedi. (Başkan onun bazı yalaka ihtiyarlar gibi hemencecik oturduğu yerden kalkıp koşmadığını, sadece aldığı

terbiyeye göre hafifçe yerinden doğrulmakla saygısını belirtmek istediğini anladı ve daha ilk anda bu garip ihtiyarı sevmeye başladı.) İki eliyle samimiyetle tokalaştı, kolundan yakaladığı gibi kendisiyle beraber makam odasına götürdü.

*

Başkan'ın odasında hemen sohbet koyulaşmıştı. İhtiyar durmadan konuşuyordu:

"...1918 yılında benim dedem Hasan Hüseyin Nuri Paşa'nın ordusuyla beraber Azerbaycan'a gelmiş. Karameryem'de(1), Gökçay ilinde, ordu o yollardan geçip gelmişti. Onları karşılayanlar arasında bizim hemşehrimizden Sultan

Bey'le Kaçak Ferzali de vardı. Paşa'yla kısacık konuşmadan hemen sonra bir hayli silah ve her birisinin yanına da bir eğitmen veriyor Nuri Paşa. Eğitmen, nasıl diyeyim, yani askerleri savaşa hazırlayan, onlara silah tutmasını, savaşmasını öğreten kişi... Lafı uzatıp yormuyorum değil mi, seni?"

Şair, kafasıyla onaylayarak; "Ne demek, asla..." dedi.

(1)Karameryem - Azerbaycanın Gökçay ilinde köy

"Evet, Karameryem'e, Sultan Bey, Kaçak Ferzali ve demin ismini söylemeyi unuttum, Behlül Efendi ta Zengezur'dan(2) gelmişlerdi. Yani bizim köylerden. O zamanlar ne Laçın vardı, ne Zengilan, ne de Kubatlı.(3) Hepsi Zengezur diye geçiyordu. Evet, şu anki haliyle anlatacak olursam, Sultan Bey Laçın'den, Ferzali Zengilan'dan, Behlül Efendi'ye Kubatlı'dan gitmişlerdi. Söyledim ya... Kaçak Ferzali'nin bölümünün eğitimi için eğitmen olarak benim dedemi göndermişlerdi. Dedem orada çok çalışmış. Pircivan, Mincivan, Baharlı, Bartaz(4) ve diğer köylerin gençlerini Ferzali'yle beraber toplayıp askeri eğitim vermiş. Kısa sürede çok güzel eğitilmiş silahlı bir birlik kurmuşlar. Sultan Bey'le Kaçak Ferzali'nin bu eğitilmiş birlikleri Ermeniler'in Zengezur'dan geçip Karabağ'a girmesine engel olmayı başarmış. Ermeni komutan Dro'nun, Nijde'nin (5) birlikleri çok büyük kayıplar vererek geri

dönmek zorunda kalmışlar..."

İhtiyar başını ellerinin arasına aldı, sustu. Sonra gözlerini makam masasının arkasında ayakta kendisini sabırla dinleyen şaire dikti:

"Oğlum, bunları daha fazla anlatıp kafanı şişirmek istemiyorum. Sen tarih okumuş adamsın, bunları zaten bilirsin... Demem o ki, Nuri Paşa'nın ordusu bizi Ermeni Rus soykırımından korudu ve maalesef kısa süre sonra geri dönmek zorunda kaldı. Ama dedem çarpışmada birliklerinden uzak düşmüş, Nuri Paşa ve birlikleri Türkiye'ye dönünce safından ayrılmış turna misali doğduğu Bursa'dan uzakta kalıvermiş bizim Zengezur'da, köyümüzde... Ferzali'ya güvenmiş, bizim halka sığınmış..."

"Amca, burası da onun vataniydi zaten. Belki de bir güzel gönlünü çalmıştır, kim bilir?"

Parti başkanı yine şair gibi konuştu ve kıvırcık

saçlarını elinin tersiyle geriye iterek güldü. İhtiyar da gülümseyiverdi.

"Evet, orası öyle. Fakat vatan bambaşka bir duygu... Dedem hep Türkiye sevdasıyla kavrulmuş. Ancak dedemi buralara bağlayan bir güzel vardı muhakkak. O yüzden o çınarlı köyde kalmış. Bilirsin, bizim çınar dünyada bir ilktir..."

Yanlış söylediğini anlatmak istedi ihtiyara. "Dünyada ikinci, Avrupa'da birincidir o ormanlar" diye ikaz etmeyi düşündü, ama bu aksi ihtiyarın söyleyeceklerini asla kabul etmeyeceğini anladığı için tebessüm edip sustu şair. (6)

(2) Zengezur - Geçmişte Azerbaycan'da bulunan bir vilayet

(3) Azerbaycan toprakları olan Laçın, Zengilan ve Kubatlı illeri şuan Ermeni işgalinde.

(4) Zengilan ilinde köyler

(5) Ermeni generalleri

(6) Zengilan'da çınar ormanları. Büyüklüğüne göre Avrupa'da birinci, dünyadaysa ikincidir. Bu çınar ormanlarını da Ermeniler işgal etmişler. Talayarak mobilya yapımında kullanıyor ve yurtdışına satıyorlar.

"Ha, ne anlatıyordum, evet, dedem Hasan burada evlenmiş, çoluğa çocuğa karışmış... Ninem de soylu bir ailedenmiş yani. Taşnaklara, Rus pristanavlarına kahramanca savaşmış bir ailedenmiş... Ermeniler ve Ruslar, babam doğduktan yaklaşık beş yıl sonra köyde kulak, casus aramaya başlamışlar ev ev dolaşarak. Bir iki zengini öyle tutuklamışlar. Sonra Ferzali'yi, daha sonra da dedemi. Götürüp il merkezinde bulunan büyük kanalın karşısında sırayla kurşuna diziyorlar. Kurşun affedersin dedemin testisini iskalayıp geçiyor. Dedem kan içinde cesetlerin altına girmiş, karanlık bastırıldığındaysa kanalda yüzerek evine gelmiş. Kayınbabası hemen kazmayı alarak evin içinde bir yer kazmış, dedemi orada saklamışlar. Yarasını dağlamışlar. Tam tamına beş sene boyunca dedem o saklı yerde yaşamış. Ara sıra geceleri dışarı çıkar, temiz havayı ciğerlerine çekermiş. Ninemle başbaşa

kaldığında dertli dertli türkü okurmuş:

İstanbul'un yolu oyma oymadı,

Bu canım Bursa'dan asla doymadı.

Asya, ölüyorum, canım, ölüyorum,

Asya, ölüyorum, hanım, ölüyorum...

Öyle olunca da ninem gönül koyuyormuş, 'sen beni sevmiyorsun, Asya'yı seviyorsun' diye. 'Ben Türkiye'yi kast ediyorum. Asya mı var bu dünyada? Bu türkü, bu ninni...' Ehh şair oğlum, sen daha iyi bilirsin; biz kendi öz topraklarımızı hep kaybettik. Gerçi, dedem, çok yaşadı, ama iyi ki tam zamanında ölüverdi; şimdilerin Karabağ'ın, Zengilan'ın işgalini görmedi. Diyeceğim, beni, benim gibi nice eğilmeyecek insanları çok ezdi bu toprakların işgali oğlum... Şimdi..."

Adam ağlayacak gibi oldu, ama hemen toparladı kendisini.

İşte o anlarda şairliği üzerinde olan milletvekili az daha bu kartal bakışlı adama sarılarak ağlayacaktı. Onun kendi lehçesinde toprak demesi uygulandırmıştı. Hemen toparlandı:

"Amca, söyleyin lütfen, sizin için ne yapabilirim? Bir ihtiyacınız var mı?"

İhtiyar adamın sanki bir anda dünyası yıkıldı. Şahin gözlerindeki ateş bir anda söndü. Gözlerinde pişmanlık vardı: "Bu beni ne zannediyor? Neden herkesin onlara yalvarmak için geldiğini düşünüyorlar? Belki de gitmeliyim artık..." Ama durdu, azıcık kendine geldi ve başını kaldırdı:

"Biz seni öncelikle bir şair olarak seviyoruz. İkincisi, seni cesur bir adam olarak, dünyadaki Azerbaycanlıların ve tüm Türklerin sesi olarak seviyoruz. Bir örgüt vardı hani? Ben bile söyleyemiyorum ismini, o örgütün üyeleri olan kuzeyli ve güneyli

Azerbaycanlılar da seni lider olarak sevdi. Üçüncüsü, senin inatçı, cesur birisi olduğunu biliyoruz... Rus tankının önünden dahi kaçmadın. Biz Türklerin başına ne geldiyse, işte o cesurlukları, eğilmezlikleri yüzünden gelmiştir. Ben de hep başını dik tutan o yıkılmaz insanlardan birisiyim... Osmanlı töresi ölür, ama el açmaz!..”

Konuğunun sözlerinden biraz alınsa dahi, çok hoşuna gitti söyledikleri. Bugün nasıl güzel bir gün, Allah'ım! Sonunda bir adamla karşılaştık... Ama nasıl da güzel söyledi: 'Osmanlı töresi ölür, ama el açmaz!' Hiç doğru değildi yaptığım... Bu yaşlı duygusal adama bunu niçin dedim?”

“Neden seni bu denli yordum, biliyor musun? Başka birisi olmuş olsaydı direk konuya girecektim, ama seni kendime yakın olarak gördüm... Üzgünüm, uzattım, seni de bıktırdım...”

“Sorun değil, ne demek, buyurun...”

“Bu zorlu koronovirüs günlerinde bir torunum doğdu. Ona Bursa ismini verdim...

İsmi kaydettirmek için başvurdum... Şimdi o görevliye ne diyorlardı?..”

Şair, derin düşüncelere daldığı için sorunun özünü anlamadı ya da cevaplamadı. Adam da ondan bir cevap beklemiyordu:

“Evet... Muhtar... Muhtar böyle bir isim verilmesine iznin olmadığına söyledi. Ya, oğlum, diyorum, ben burda doğmuş olsam bile aslen Bursalı'yım. Rum halkıyım, anlamıyor, anlatamıyorum bir türlü. Ha, kaçak Ferzali ne diyormuş, biliyor musun? 'Evvel de Rum, ahir de Rum!' Yani, evvelimiz de Rum asıllı, sonunuz da Rum'a gidecek! Bilirsin, ta eskilerden biz Kafkasyalılar Türkiye'ye Rum deriz...”

*

Parti başkanı koca adamla bir bardak çay içinceye kadar olay hemencecik çözüldü. Başkanın ihtiyar adamla konuşurken internet üzerinden bakanlığa yazdığı mektuba şöyle kısa bir yanıt gelmişti: “Sayın milletvekilinin sorusuna uygun olarak çocuğa Bursa isminin verilmesine, özel bir

durum olarak izin verilmektedir.”

İhtiyar adam dalmıştı. Babasının söylediklerini anımsadı:

“Dedem can çekişiyordu. Sürekli 'Bursa! Bursa!' diyerek iki gözü iki çeşme ağlıyordu. En sonunda babam dayanamadı. Komşumuz Eşref öğretmene bir mektup yazdırdı. Türkiye'nin Bursa vilayetinin, dur bakalım, dedem nasıl diyordu, evet, evet, Bursa ilinin, hani bizler 'el' diyoruz, onlar da 'il' diyorlar işte, Bursa ilinin Sultan Orhan Mahallesi'nde yaşamış ve Nuri Paşa'nın Kafkas İslam Ordusu'yla beraber Azerbaycan'da savaşmaya gelmiş, dur bakalım dedem nasıl diyormuş, evet er Hasan Hüseyin Rahim oğlu Zengilan ilinin Rezdere Köyü'nde kalmış, orda evlenmiş ve şu an çok ağır hasta. Bize yanıt verirsiniz çok seviniriz. Sene 1969.”

Dedem o mektubu yazıldıktan sonra üç ay daha yaşadı. Ama hastalık onu iyice sarımsıyordu. O dönemden anı olarak kalan kasığındaki kurşun yarası bir süre sonra

iyileşmeyecek hale gelmişti. Bir güz gecesi son sözü ‘Bursa’ oldu, ötelere intikal etti...”

“Hüseyin amca, müjdem i isterim...”

İlk başta şairin söylediklerini anlamadı. Ama onun yüzündeki hoş tebessümden herşeyin yolunda gittiğini anladı...

*

Artık Mayıs ayının son günlerinden bu yana, koronavirüs salgını nedeniyle uygulanan karantina rejiminin hafifletilmesiyle ilgili gelen haberler Hüseyin dayıya azıcık da olsa umut vermişti. Onun uzun süredir hazırlandığı Türkiye ziyaretine galiba izin verilecekti. Evin sundurmasında, torunlarını dizlerinin üzerine almış şöyle diyordu:

“Bursa’yı dedem göremedi, babam göremedi, ama galiba ben göreceğim. Hatta görmek de ne kelime, babamın söylediği gibi mezarına dökmek için Bursa’dan toprak dahi getireceğim.”

Bu sırada içeri odadan bebek ağlaması duyuldu. Adam bahçede iki vişne ağacına bağlanmış ipe çamaşır asan gelinini çağırdı:

“Kızım, Bursa’nın sesi geliyor...”

Azad Karadereli

(Azerbaycan Türkçesinden Oktay Hacimusalı tarafından çevrilmiştir.)